

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบัน สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น ในฐานะตัวกลางที่นำข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ มารายงานให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบ เพื่อให้ทุกคนที่รับข่าวสารจากสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร การฟังวิทยุ หรือการชมโทรทัศน์และภาพยนตร์นั้น ได้ใช้ข้อมูลต่างๆ มาประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินบทบาทได้อย่างถูกต้องภายใต้กรอบของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ดังนั้น หากปราศจากสื่อมวลชน คนในสังคมจะไม่ได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะข่าวสารการเมือง อันถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความทันสมัย (บุญเลิศ ศุภติลก, 2530)

หนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทแรกที่เกิดขึ้นในโลกและมีวิวัฒนาการยาวนาน นับได้ว่ามนุษย์คุ้นเคยกับสื่อประเภทนี้มากกว่า 2,000 ปีแล้ว (พีระ จิโรโสภณ, 2528) แม้ในระยะแรกของการกำเนิดหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์จะยังไม่มีลักษณะตามความหมายที่เข้าใจและยอมรับกันอยู่ในปัจจุบัน แต่ไม่ว่าในรูปแบบของแผ่นประกาศข่าว (Posted bulletin) จดหมายข่าว (Newsletters) หนังสือข่าว (Newsbooks) มาจนเป็นหนังสือพิมพ์ (Newspapers) ความหมายของทุกรูปแบบล้วนมีพื้นฐานมาจากการเสนอข่าวหรือบอกข่าวประจำวันให้แก่ผู้อ่านทั่วไปหนังสือพิมพ์จึงเป็นตัวกลางหรือเป็นสื่อสำคัญในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเข้าไปในสังคม และเป็นที่ยอมรับกันว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างพลังในการโน้มน้าวใจ (บุญเลิศ ศุภติลก, 2531) ทำให้คนเกิดการตระหนัก (Aware) ต่อประเด็น (Issue) หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ดังนั้นเมื่อหนังสือพิมพ์ซึ่งมีคุณสมบัติที่สามารถเสนอเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องให้รายละเอียดมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น

และเป็นสื่อที่อยู่ในมือเอกชน จึงอยู่ในฐานะที่จะรายงาน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ได้โดยเสรีมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น (บุญเลิศ ศุภติลา, 2534) โดยหากมีเนื้อหาหนัก หนังสือพิมพ์ก็ยังมีคุณสมบัติที่จะโน้มน้าวและชักจูงใจผู้อ่านให้มีความคิดคล้อยตามไปได้ (พ.อ.รัตน์ นุ่มไพศาล, 2522) นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือสาธารณมติ (ยุทรวัดน์ ภัทรานุกัทร, 2521) ซึ่งหมายถึง ความคิดเห็นรวมของประชาชนหรือกลุ่มความคิดต่างๆ ที่มีต่อประเด็นข้อโต้แย้งต่างๆ กล่าวได้ว่า สาธารณมติจะเกิดขึ้นได้นั้น นอกจากต้องมีประเด็นปัญหาแล้ว ยังต้องมีหนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางถ่ายทอดเหตุการณ์ข้อเท็จจริงและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น

อย่างไรก็ตาม การเสนอเรื่องราวต่างๆ นั้น บ่อยครั้งที่หนังสือพิมพ์ถูกมองว่าเสนอข่าวคลาดเคลื่อนและสับสนต่อความเข้าใจของผู้รับสาร อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของระยะเวลาในการจัดทำ และปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลให้การรายงานข่าวต้องเป็นไปตามที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ปัจจัยเหล่านั้น ได้แก่ นโยบายของหนังสือพิมพ์ ทักษะคตินของนักข่าวหรือผู้เขียนบทความ ความถูกต้องของข้อเท็จจริง และข้อมูล รวมทั้งการถูกแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอก

การถูกแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอกนี้ จะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมือง เช่นที่ Karl Marx ได้ชี้ว่า สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือทางการเมือง หากใครควบคุมได้ก็จะสามารถยึดครองอำนาจทางการเมืองได้ สื่อมวลชนจึงเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ (บุญเลิศ ศุภติลา, 2530) ซึ่งทั้งนี้หากศึกษาประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ไทยแล้ว จะพบว่า ในยุคเริ่มต้นของการจัดทำหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 สะท้อนให้เห็นว่า บุคคลในวงการปกครองได้เริ่มตระหนักถึงอำนาจและความสำคัญของหนังสือพิมพ์ในอันที่จะใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างจริงจัง (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2520) เช่น หนังสือพิมพ์ "คอตข่าวราชการ" และ "ตรุณวาท" ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กลุ่มบุคคลในสถาบันการปกครองใช้เป็นสื่อกลางในการแจ้งข่าวสารและความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม มาจนถึงยุคที่การปกครองเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 หนังสือพิมพ์ก็ได้ขยายบทบาทการเป็นสื่อกลางข่าวสารระหว่างรัฐบาลกับเอกชน และขณะเดียวกันก็มีหนังสือพิมพ์บางกลุ่มได้ทำหน้าที่รับใช้กลุ่ม

อำนาจใหม่ ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มการเมือง การตกอยู่ใต้อิทธิพลของนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองบางกลุ่มนี้ เป็นปรากฏการณ์ของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการเสนอข่าวสารความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และใช้โจมตีหรือเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มตรงข้ามอย่างเข้มข้น การแข่งขันกันหลายยุคสมัยของประวัติศาสตร์ การผูกพันระหว่างหนังสือพิมพ์กับการเมือง โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2498-2500 หนังสือพิมพ์แตกแยกออกเป็นฝักฝ่ายและตกอยู่ใต้อิทธิพลของนักการเมือง ซึ่งหันเหทิศทางการต่อสู้ทางการเมืองโดยหันมาใช้หนังสือพิมพ์เป็นเวทีโดยที่ต่างฝ่ายต่างมีหนังสือพิมพ์ของตนเองเป็นที่มั่น เช่น จอมพล ป.พิบูลสงคราม มี "ธรรมาธิปไตย" พล.ต. เผ่า ศรียานนท์ มี "เผ่าไทย" และ "2500 รายวัน" พล.ท. สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มี "สารเสรี" และ "ไทรายวัน"

หนังสือพิมพ์ที่สังกัดผู้นำแต่ละค่าย ต่างเขียนวิพากษ์วิจารณ์ ต่ำทอ สาดโคลนฝ่ายตรงข้ามกันอย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์จึงเป็นเครื่องมือของนักการเมืองผู้มีอำนาจในยุคนั้น กล่าวได้ว่าเป็นสัมพันธภาพในเชิงผู้อุปถัมภ์ หรืออุดหนุนหนังสือพิมพ์ให้เป็นกระบอกเสียงของตนเอง (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2528)

จวบจนปัจจุบัน เป็นยุคที่นักการเมืองหันกลับมาใช้หนังสือพิมพ์เป็นเวทีการต่อสู้ทางการเมืองอีกครั้ง กล่าวคือ นักการเมืองหรือพรรคการเมือง ให้การสนับสนุนและลงทุนทำกิจการหนังสือพิมพ์ แต่เนื่องจากต่างมีความระมัดระวังในการใช้หนังสือพิมพ์มากขึ้น จนบางครั้งก็ยากที่จะแยกออกได้ว่าหนังสือพิมพ์ฉบับใดสนับสนุน หรือมีที่ท่าฝักใฝ่กับนักการเมืองคนใด นอกจากจะคาดการณ์และรับรู้กันเพียงว่า หนังสือพิมพ์ฉบับใดเกี่ยวข้องกับนักการเมืองคนใด และอยู่ในรูปแบบที่เปิดเผยกันอย่างไร อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังมีนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ลงทุนทำกิจการหนังสือพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ "บ้านเมือง" ซึ่งมีนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทยเป็นนายทุนและประธานบริษัท หรือ "เดลิมิเรอร์" ของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย หรือ "สยามรัฐ" ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 ก่อนหันเหทิศทางไปเป็นนักการเมือง (สุเมธ วรรณพุกษ์, 2530)

จึงกล่าวได้ว่า แม้ในยุคปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งก็ยังคงถูกใช้เป็นเครื่องมือ สืบประยุทธ์ทางการเมืองของผู้ที่ต้องการแสวงหาอำนาจทางการเมืองอยู่ จนเกิดเป็น "กลุ่มการเมืองในรูปแบบหนังสือพิมพ์" (สถิติธรรม เพ็ญสุข, 2530) ดังนั้น สภาพการณ์ของ หนังสือพิมพ์ในรูปแบบดังกล่าว จึงสรุปได้ตามข้อเขียนที่ว่า "ไม่แปลกเลยถ้าพรรคการเมือง จะเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์บ้าง ถ้าหากคนในพรรค หัวหน้าพรรคจะเป็นคนเขียนหนังสือ ก็ไม่แปลกอีก... การที่พรรคการเมืองจะมีหนังสือพิมพ์อยู่ในมือคอยเป็นกระบอกเสียงให้ จึงเป็น เรื่องธรรมดา. . ." (สำเริง คำพะอุ, 2532)

การใช้หนังสือพิมพ์เป็นกระบอกเสียงเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองนี้ จะเห็นได้ ชัดเจนแน่นอนในขณะเกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและ ระดับท้องถิ่นโดยเฉพาะในภูมิภาคหรือในจังหวัดต่างๆ จะเห็นว่ามีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มี ลักษณะเฉพาะกิจจำนวนมากออกวางจำหน่ายแจก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน และใช้โจมตีผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามให้ประชาชนได้ประจักษ์และ แสดงประชามติออกมาตามที่ตนคาดหวัง ต่อเมื่อเหตุการณ์เลือกตั้งผ่านพ้นไป หนังสือพิมพ์ ที่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองหนุนหลังอยู่ฉบับนั้นก็อันตรธานหายไป หรือแม้ในรูปแบบที่ไม่ แตกต่างไปจากที่ได้กล่าวมา คือ นักการเมืองท้องถิ่นดำรงฐานะเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ในธุรกิจหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์เสียงราษฎร์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเดิมมี นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้ดำเนินการ และปัจจุบันมีนายสัมพันธ์ ทองสมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเดียวกันเป็นผู้ ดำเนินการต่อมา (มันทนา มาศมาลัย, 2534)

ในโอกาสของการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 นับเป็นเหตุการณ์ ทางการเมืองที่น่าสนใจศึกษาถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์กับการเสนอข่าวสารทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจาก กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางความสำคัญ ทุกด้าน เป็นที่ตั้งขององค์กร สถาบันต่างๆ เป็นศูนย์รวมการบริหารราชการธุรกิจ การศึกษา การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ทำให้ประชาชนจากภูมิภาคต่างๆ เดินทางเข้ามา ศึกษาประกอบอาชีพในกรุงเทพเพิ่มมากขึ้นทุกที ซึ่งจากรายงานเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม

พ.ศ. 2531 ของแผนกเลือกตั้งและสถิติ กองปกครองและทะเบียนกรุงเทพมหานครระบุว่า กรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ประมาณ 5,716,779 คน

และเนื่องจากผลของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสภากรุงเทพมหานคร ขึ้นมาทำหน้าที่บริหาร โดยที่ต้องได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งปรากฏว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดการเลือกตั้งขึ้นครั้งแรกในวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 โดยในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั้นเป็นผู้สมัครจากพรรคการเมืองและผู้สมัครอิสระรวมทั้งสิ้น 8 คน ผลการเลือกตั้ง พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครหมายเลข 8 ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่บริหารงานให้ครบวาระ 4 ปี โดยสิ้นสุดในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532

ด้วยเหตุแห่งการครบวาระ 4 ปีในการบริหารราชการของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2533 ซึ่งถือได้ว่าเป็นวาระสำคัญทางการเมืองอีกช่วงหนึ่งของชาวกรุงเทพมหานคร เนื่องจากพรรคการเมืองต่างๆ ให้ความสำคัญส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นอันมาก ที่สำคัญได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชากรไทย พรรคมวลชนและพรรคพลังธรรม อีกทั้งยังมีผู้สมัครอีกจำนวนมาก ผู้สมัครแต่ละคนต่างพยายามรณรงค์หาเสียงในรูปแบบต่างๆ กันเพื่อสร้างศรัทธาให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงเลือกตนเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนต่อไป แน่่อนว่าการรณรงค์หาเสียงในรูปแบบใดๆ นั้น ส่วนหนึ่งย่อมสื่อผ่านหนังสือพิมพ์ไปยังประชาชนในรูปแบบของการเสนอรายงานข่าว ภาพ บทความเกี่ยวกับกิจกรรม นโยบายและความเคลื่อนไหวต่างๆ อันเกี่ยวกับตัวผู้สมัครแต่ละคนตามบทบาทสถานะที่หนังสือพิมพ์คือ ผู้ส่งสารที่จะให้ความรู้ทางการเมืองแก่ผู้อ่าน

ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในประเด็นของการเสนอรายงานข่าวสารการเมือง เช่น เหตุการณ์การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาว่า

หนังสือพิมพ์ได้ดำรงตนในฐานะสื่อมวลชนที่มุ่งเสนอข่าวสารตามข้อเท็จจริงเป็นหลักหรือมุ่งเสนอเนื้อหาให้ผู้อ่านมีความคิดร่วมกันในทิศทางที่หนังสือพิมพ์ต้องการ กล่าวคือ ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงอิทธิพลทางการเมืองกับการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 ว่า หนังสือพิมพ์ได้เสนอข่าวสารความเคลื่อนไหว และแสดงทัศนะความเห็นเกี่ยวกับผู้สมัครแต่ละคนอย่างไรในแง่ใด

ผลการวิจัยครั้งนี้ ย่อมเปรียบเทียบและยืนยันความน่าเชื่อถือของทฤษฎีผู้ควบคุมสารหรือผู้เฝ้าประตูข่าว (Gatekeeper) และการกำหนดวาระ (Agenda setting) ภายใต้นโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับได้แจ่มชัดขึ้น ทำให้ทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองกับการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่มีพันธะต่อกัน อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย ซึ่งควรอย่างยิ่งที่ผู้อ่านจะต้องตระหนักให้ชัดทั้งรูปแบบเนื้อหาของข่าวสารและรูปแบบขององค์กรที่ได้จัดตั้งตามนโยบายที่ได้ถูกกำหนดไว้เบื้องหลังสิ่งเหล่านี้แผ่รวมปะปนอยู่กับการทำหน้าที่เป็นแหล่งกระบวนกรเรียนรู้ทางการเมืองที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเสนอให้ผู้อ่านของตน และเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นสถานะของผู้ส่งสารในสภาพของความเป็นจริงที่ปรากฏในแวดวงทางการเมืองและการหนังสือพิมพ์ไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบความถี่และปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับ ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533
2. เพื่อทราบถึงทิศทางของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533
3. เพื่อทราบถึงความเกี่ยวข้องของหนังสือพิมพ์รายวันกับกลุ่มการเมืองในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533

ปัญหานำวิจัย

1. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีความถี่และปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาทางการเมือง เกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 มากน้อยเพียงใด
2. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีทิศทางทางการเมืองแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 แต่ละคนอย่างไร
3. การเสนอเนื้อหาทางการเมืองของหนังสือพิมพ์จะมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครที่สังกัดพรรคที่ตนเกี่ยวข้องในความถี่และปริมาณพื้นที่มากกว่าผู้สมัครคนอื่น โดยสยามรัฐเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในความถี่และปริมาณพื้นที่น้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น
2. หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเชิงบวกแก่ผู้สมัครที่สังกัดพรรคที่ตนเกี่ยวข้องมากกว่าผู้สมัครคนอื่น โดยสยามรัฐเสนอเนื้อหาเชิงบวกแก่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง น้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น
3. หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเชิงลบแก่ผู้สมัครที่สังกัดพรรคที่ตนเกี่ยวข้องน้อยกว่าผู้สมัครคนอื่น โดยสยามรัฐเสนอเนื้อหาเชิงลบแก่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มากกว่าผู้สมัครคนอื่น

4. หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัดเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครในความคิดและปริมาณพื้นที่ไม่แตกต่างกัน

5. หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครในเชิงการรายงานข่าวมากกว่าเชิงบวกและมากกว่าเชิงลบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งจะทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจำนวน 7 ฉบับดังนี้

- สยามรัฐ
- บ้านเมือง
- เดลิเวอเรอร์
- ไทยรัฐ
- เดลินิวส์
- มติชน
- แนวหน้า

ทั้งนี้ได้จัดกลุ่มหนังสือพิมพ์ทั้ง 7 ฉบับออกเป็น 2 กลุ่มคือ

- หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด ได้แก่ สยามรัฐ บ้านเมือง และเดลิเวอเรอร์
- หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชนและแนวหน้า

2. การศึกษานี้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ดังกล่าวตั้งแต่มกราคม วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 อันถือเป็นวันพ้นตำแหน่งของอดีตผู้ว่าราชการ

กรุงเทพมหานครขณะนั้น จนถึงวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2533 อันถือเป็นวันเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมระยะเวลา 55 วัน

3. การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะศึกษาเฉพาะข่าวสารที่ดีพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมืองทุกคน รวมทั้งผู้สมัครอิสระที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักทั่วไปอีก 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คนดังนี้

- พล.ต. จำลอง ศรีเมือง	สังกัดพรรคพลังธรรม
- นายเดโช สวานานนท์	สังกัดพรรคประชากรไทย
- นายประวิตร รุจิรวงศ์	สังกัดพรรคประชาธิปัตย์
- นายนิยม ปุราคำ	สังกัดพรรคมวลชน
- ร.ต.ท.เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	ผู้สมัครอิสระซึ่งเกี่ยวข้อง เป็นสมาชิกพรรคชาติไทย

4. การศึกษานี้จะวิเคราะห์เนื้อหาจากข่าว ภาพ และบทความ เพื่อตรวจสอบหาความถี่ ปริมาณพื้นที่ และทัศนคติของเนื้อหาแต่ละชิ้นที่น่าเสนอเกี่ยวกับผู้สมัครแต่ละคน ว่ามีนัยสำคัญกับกลุ่มการเมืองที่หนังสือพิมพ์นั้นเกี่ยวข้องหรือไม่

นิยามศัพท์

หนังสือพิมพ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด

หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีนักการเมือง หรือกลุ่มการเมืองร่วมลงทุน เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นฝ่ายบริหารในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือมีข้อเขียนประจำของนักการเมือง หรือกลุ่มการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตีพิมพ์เผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ หนังสือพิมพ์ที่มีคุณสมบัติในข่ายดังกล่าวที่ได้พิจารณานำมาศึกษาได้แก่ สยามรัฐ บ้านเมืองและเดลิมีเรอร์ เนื่องจาก

1. "สยามรัฐ" มี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้ก่อตั้ง มาตั้งแต่แรกเริ่มและเป็นผู้ก่อตั้ง พรรคกิจสังคมด้วย ปัจจุบันเป็นนักเขียนอาวุโส เจ้าของคอลัมน์ "ชอยสวนพลู" ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางการเมืองในกลุ่มปัญญาชนได้เขียนบทความแสดงทัศนะเกี่ยวกับการเลือกตั้งครั้งนี้ว่า ครั้งนี้ตนไม่เลือก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ดังนั้น ทัศนะของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงอาจมีอิทธิพลต่อการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งครั้งนี้ไปในทางที่ไม่สนับสนุน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตามทิศทางของผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์

2. "บ้านเมือง" มีความเกี่ยวข้องกับนายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในช่วงเวลาการเลือกตั้งครั้งนี้ และเป็นเลขานุการพรรคชาติไทยในปัจจุบัน รวมทั้งมีตำแหน่งเป็นประธานบริษัท และเป็นที่ปรึกษาบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง

3. "เดลิมิเรอร์" เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีข้อเขียนประจำของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย ในชื่อคอลัมน์ "มุมน้ำเงิน" ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวเป็นประจำ

หนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองอย่างเด่นชัด

หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการอย่างอิสระ ไม่มีนักรการเมืองหรือกลุ่มการเมืองร่วมลงทุน เป็นที่ปรึกษา หรือเป็นฝ่ายบริหารในกิจการของหนังสือพิมพ์และไม่มีข้อเขียนประจำของนักรการเมือง หรือกลุ่มการเมืองใดๆ ตีพิมพ์เผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ หนังสือพิมพ์ในข่ายดังกล่าวที่ได้พิจารณานำมาศึกษาได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชนและแนวหน้า

เนื้อหาทางการเมือง

หมายถึง ข่าว ภาพ และบทความเกี่ยวกับกิจกรรมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 ซึ่งได้เสนอในหน้าหนังสือพิมพ์

ความถี่ในการเสนอเนื้อหา

หมายถึง จำนวนครั้งในการเอ่ยถึงผู้สมัครแต่ละคนที่ปรากฏในเนื้อหาแต่ละชิ้น ทั้งนี้ถือว่า หากเอ่ยถึงผู้สมัครคนใดคนหนึ่งก็ครั้งก็ตาม ให้นับความถี่ในการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัครคนนั้นเท่ากับ 1 ความถี่

ปริมาณพื้นที่ในการเสนอเนื้อหา

หมายถึง การวัดปริมาณพื้นที่ของเนื้อหาที่เสนอข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 โดยใช้หน่วยวัดเป็นคอลัมน์นิ้ว

การเสนอเนื้อหาเชิงบวก

หมายถึง การเสนอข่าว ภาพและบทความ เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 คนใดคนหนึ่งในลักษณะที่เห็นด้วย ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์ในแง่ดีต่อตัวผู้สมัครคนนั้น ทั้งนี้ รวมถึงการเสนอเนื้อหาที่เป็นการโต้ข้อกล่าวหา ปกป้อง แก่ต่าง หรือโต้แย้งกรณีมีการใส่ร้ายป้ายสีบุคคลผู้ั้น

การเสนอเนื้อหาเชิงลบ

หมายถึง การเสนอข่าว ภาพและบทความ เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 คนใดคนหนึ่งในลักษณะที่ไม่เห็นด้วย คัดค้าน โจมตีใส่ร้ายป้ายสี และไม่สนับสนุน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อตัวผู้สมัครคนนั้น

การเสนอเนื้อหาเชิงการรายงานข่าว

หมายถึง การเสนอข่าว ภาพ และบทความที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 แต่ละคน ในลักษณะของการรายงานข่าวอย่าง ตรงไปตรงมา ปราศจากข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์ที่ดีหรือไม่ดี ต่อตัวผู้สมัคร ไม่แสดงการสนับสนุนหรือสนับสนุนใดๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงระดับความสนใจของหนังสือพิมพ์รายวันต่อ การเสนอเนื้อหาทางการเมืองเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 อันถือเป็นการดำเนินบทบาทสังคมประภิตทางการเมือง และเป็นการบันทึก ประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์กับการเมืองในช่วงสมัยหนึ่ง
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในช่วงระยะเวลาสำคัญทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการเริ่มต้น ให้เกิดการศึกษาด้านการใช้สื่อหนังสือพิมพ์กับผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองต่อไป อันเป็นการหาข้อสรุปของวงจรธุรกิจหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้ชัดเจนขึ้น
3. ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบความเที่ยงตรงของทฤษฎีการสื่อสารมวลชน ซึ่งสามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ต่อไป